

עִיזָבוֹנִי

Archief Philip Staal

Mijn erfenis

פיליפ סטאל

”הטה אוזן והקשב לבריות ואל נא תשכח שסיפור טוב, יש לספרו.

שאם לא כן, מעשה בגידה הוא.”

רבי ישראל בעל שם טוב (1698-1760)

לזכר הוריי: יצחק סטאל ואנה נתן (המכונה גם כהן)

לכל יתומי המלחמה, ילדיהם ונכדיהם

לרעייתי, שבלעדיה לא הייתי שורד את מסע החיפוש הזה.

תוכן העניינים

פתח דבר

חלק א' – הגזל

חלק ב' – השבת זכויות

חלק ג' – החזר כספי

פרק 66 הציור

אפילוג

בשנות השלושים והארבעים של המאה שעברה ניסו הנאצים להשמיד את העם היהודי ואת היהדות. ניסיון השמדה זה נקרא 'שואה', או *Holocaust* באנגלית. מקור המילה *Holocaust* הוא במילה היוונית *holókauston*, שפירושה העלאת קורבנות באש לאלים. שואה היא מילה בעברית שפירושה חורבן, הרס, כיליון. כיוון שבמהלך מלחמת העולם השנייה היהדות הייתה מטרת ההשמדה ודבר לא הוקרב לאלוהות כזאת או אחרת, אני משתמש בספרי במונח 'שואה' ולא ב *holókauston*. דין היהודים היה להישמד, אך לא כן רכושם. קודם גירוש היהודים ורציחתם במחנות הריכוז, שדדו הכובשים הגרמנים את רכוש היהודים עם סיוע משתפי פעולה.

במהלך מלחמת העולם השנייה שדדו הנאצים מיהודי הולנד לפחות 45 מיליארד אירו, על פי שווי הסכום כיום. אחרי המלחמה לקחה על עצמה ממשלת הולנד להשיב את הרכוש השדוד לבעליו המקוריים. הליך השבת זכויות זה נחקר בצורה מקיפה החל מ1990 ואילך.

כאחד החתומים על ההסכם בין המוסדות הפיננסיים ההולנדים לארגונים היהודיים - שהסדיר באמצע שנת 2000 את השבת נכסי היהודים שנשדדו במלחמה - חלחלה בי ההבנה שאיש מעולם לא בחן את ניהול הנכסים של 1,363 יתומי המלחמה היהודים הקטינים. החלטתי לחקור בכוחות עצמי את קורות עיזבון הוריי שנרצחו ואת קורות עיזבונותיהם של קורבנות מלחמה אחרים.

כיצד קרה ששבעים ושמונה שנים לאחר תום מלחמת העולם השנייה מאבקם של יתומי המלחמה היהודים להשבת ירושותיהם טרם הגיע לסיומו? ומדוע המאבק עגום כל כך, מזדחל ובלתי שוויוני? בספרי אני מתחקה אחר התשובות לשאלות אלה ותר אחריהן בינות תפיסות המצוי והרצוי השונות כל כך משני צידי המתרס.

בספרי *עִיזְבוֹנֵי שְׁזוֹרוֹת עוֹבְדוֹת הַיְסֻטוּרִיּוֹת* ומחקר מדעי בסיפור חיי. העובדות ההיסטוריות והציטוטים לקוחים מספרי *Roestvrijstaal* (טרם תורגם), שהוא מחקר מדעי מקיף המבוסס על מסמכים היסטוריים.

ספרי הוא הראשון לתאר את תלאות יתומי המלחמה היהודים ההולנדים. ככזה, הוא תורם גם למחקר ההיסטורי של חיי המשפחה עם דגש על ילדים וכן לחקר הטיפול בטרואמות ילדי מלחמה. בכך מוסיף הספר פרק ייחודי לספרות המחקרית על השואה והשלכותיה.

חלקו הראשון של הספר עוסק ברובו בנעוריי, החלק השני בהשבת הזכויות אחרי המלחמה והחלק השלישי בהשבת יתרת הנכסים היהודיים, שעדיין היו בידי המוסדות הפיננסיים והממשלה ההולנדית בשנת 2000. החלק האחרון - הערה אישית לגבי מסע החיפוש שלי - מפרט מה עלה בגורל הרכוש של אחי ושלי, כמו גם רכושם של יתומי מלחמה רבים אחרים.

ספר זה הוא גם מחוות ההוקרה שלי ליתומי מלחמת העולם השנייה ולהוריניו שנרצחו.

היה לי הכבוד לייצג את הקהילה היהודית לצד אחרים ובכך לתרום תרומה קטנה להשבת רכוש יהודי בשנים 1997-2005.

חוקר תמיד תלוי במקורות העומדים לרשותו. עד מהרה התברר לי שלא חסרים מקורות על הגזל ועל השבת הזכויות.

שילבתי בספר זה רק חלק קטן מהמידע שברשותי. הבחירה בחומרים שנעזרתי בהם בספר וניתוחם נעשו כמובן משיקולים אישיים. ניתן לעיין ביתר אלפי עמודי המסמכים באתר האינטרנט שלי: www.staal.bz כדי שכל אחד יוכל לבדוק בעצמו את מהימנות המקורות.

בזמן אמת לא תיעדתי בדקדקנות את כל האירועים המוזכרים בספר זה, ולכן נאלצתי לסמוך לפעמים על זיכרוני. את פרטי אירועים אלה הבאתי למיטב זיכרוני ובתום לב. האחריות להצגתם היא שלי ושלי בלבד.

בפתחו של ספר זה אני מספר שאחי ואני חבים את חיינו לאנשים שסיכנו את חייהם למען הצלת יהודים במלחמת העולם השנייה. הספר גם מתחיל גם בעובדה שהולנדים טובי לב' הלשינו לכובשים הגרמנים על כוונתם של יצחק ואנה, הורינו, לרדת למסתור. הלשנה שהביאה לגירושם לסוביבור. אחי ואני חייבים את חיינו לקבוצת ההולנדים הראשונה, הגיבורים. לאובדן יקירנו אחראית בין היתר קבוצת ההולנדים השנייה.

ילדים רבים איבדו את הוריהם במלחמה. הקהילה היהודית בהולנד נאלצה להיאבק מאבק מר כדי להחזיר את הילדים הללו לחיק הקהילה היהודית. אני רוצה להזכיר שגם מוסדות יהודים טיפלו ביתומי המלחמה מתוך מחויבות ואהבה רבה לאחיהם. מוסדות אלו סיפקו מחסה ליתומים הקטינים, דאגו לגידולם וסיפקו את צרכיהם החומריים. מוסדות האפוטרופוסות היהודיים זכו לתמיכה מועטה בלבד מממשלת הולנד.

אבל מעל הכל, ספר זה עוסק בניהול נכסי יתומי המלחמה על ידי מוסדות האפוטרופוסות שלהם. בשנות התשעים של המאה הקודמת הורתה ממשלת הולנד לחקור את השבת הזכויות לאחר המלחמה. כל המוסדות הפיננסיים (כמעט) נבדקו. הספר עוסק בגילוי שלי שמוסדות האפוטרופוסות היהודיים לא נבדקו.

לאחר שבעת היותי פעוט וילד במהלך ואחרי מלחמת העולם השנייה נשללו ממני נכסי הארציים, החומריים והבלתי חומריים, לאחר שהתמודדתי עם הרוע האולטימטיבי, איני יכול עוד להאמין בסדר ובמוסר אלוהי. איני רוצה לקבל את הרעיון שאלוהי אברהם, יצחק ויעקב, שרה, רחל ולאה, תכנן ורצה זאת. ואם רצה, אין הקב"ה אלא שטן. לא, המסקנה שלי היא שמקור הרוע הוא באדם. האדם הוא השטן של עצמו. בעולם הזה, אנשים יכולים לבחור בין טוב לרע. בכוחו של האדם להילחם ביצר הרע.

סיבת תובנה זו אינה העובדה שהעולם שתק כאשר משפחות יהודיות נשדדו מכל רכושן הארצי, הוצאו מבתיהן, גורשו ולבסוף נרצחו במחנות ההשמדה. הסיבה גם אינה הכובשים הגרמנים הארורים על טירוף תורת הגזע שלהם או הסיפורים שסיפרו שורדי המחנות על המועצות היהודיות ועל חבריהם האסירים. אסירים שתמורת פת לחם היו מוכנים לשקר, לבגוד באסירים אחרים ולגנוב. אסירים שמכרו את נשמתם לשטן כדי להגדיל את סיכויי ההישרדות שלהם. מקור התנהגות כזאת הוא בדחף ההישרדות של האדם, האינסטינקט החייתי לשרוד בכל מחיר. כפי שנאמר בפרקי אבות, פרק ב, משנה ד: "וְאֵל תִּדְיִן אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתִּגְיַע לְמָקוֹמוֹ, וְאֵל תִּאֲמַר דְּבַר שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְשִׁמוֹעַ שְׂסוּפוֹ לְהִשְׁמַע. וְאֵל תִּאֲמַר לְכִשְׂאֶפְנָה אֶשְׁנָה, שְׂמָא לֹא תִפְנָה:"

לא, התובנה שלי שמקור הרוע הוא באדם עצמו, גדלה וצמחה במהלך המחקר שערכתי על הגזל שהתרחש במהלך המלחמה ועל מדיניות השבת הזכויות של ממשלת הולנד והמוסדות הפיננסיים לאחר המלחמה. בוגדים הלשינו ומנעו מהיהודים את מקום המסתור שלהם. הולנדים עדכנו את הגרמנים על תוכניות ירידה למחתרת, וכתוצאה מכך גורשו יהודים למחנות במזרח אירופה. תובנה זו התחזקה גם כשחקרתי את התנהלות ממשלת הולנד הגולה (1940-1945) וכן את החקיקה של הממשלה לאחר המלחמה.

העובדה שפעולות ממשלת הולנד בשנים שלאחר המלחמה היו בהתאם לחוקים שנחקקו אז, אינה מקלה על שפיטתן. חוקים אלה, שנועדו לשקם את מערכת המשפט ההולנדית בהקדם האפשרי, באו לא פעם על חשבון השבת הזכויות של היהודים קורבנות המשטר הנאצי.

אם נשפוט את השבת זכויות לאחר המלחמה לפי אמות המידה המקובלות כיום, לא נוכל אלא לומר: "השבת הזכויות לאחר המלחמה כשלה. השבת הזכויות ליתומי המלחמה היהודים הייתה בגדר אסון."

אין זו אשמת ה-JMW. הרי ניהול נכסי יתומי המלחמה היהודים החל הרבה לפני ש-JMW הפכו ליורשי הנכסים של מוסדות האפוטרופסות. JMW אינם אחראים למעשיהם של מוסדות האפוטרופסות לשעבר. עם זאת, עקב מעשיהם בין סוף המאה הקודמת לתחילת המאה הזו, הפכה עמותת JMW לשותפה למעשים הפסולים מבחינה מוסרית.

במהלך עבודת המחקר נתקלתי בשלל מכשולים בלתי צפויים. כמו למשל סירובו של הנס פויסיה, מנהל JMW, לאפשר לי גישה לארכיון שלהם. והארי ואן דן ברת, יושב ראש JMW, שטען להגנתו את טענת ההתיישנות בתביעה שהוגשה על ידי אחי ועל ידי.

אבל הנס והארי, יש לי חדשות בשבילכם: אין תאריך פקיעה על כשלים מוסריים. יש דברים שלעולם לא מתיישנים!

מבחינה משפטית וכלכלית, JMW פעלו כשורה. מנקודת מבט חברתית-אתית, JMW נכשלו כשלון חרוץ.

'פשעי' היחיד כתינוק היה לצאת לאוויר העולם כיהודי. למזלי הרע זה קרה בהולנד.

פיליפ סטאל

www.staal.bz

הטלפון במשרד צלצל כמה פעמים עד שיוסט החליט להרים את השפופרת.

"אני מתקשר בקשר למאמר שלך, שהופיע בעיתון הטלגרף ב17 בספטמבר 2005 תחת הכותרת: יתומי המלחמה מתקוממים," אמר ברט דה האן בן 92 מעברו האחר של הקו. "אתה יכול לתת לי את מספר הטלפון של פיליפ סטאל שמוזכר בכתבה?"

דה האן סיפר סיפור מעורפל על הוריו ועל אימו של פיליפ, על כך שב1943 אנה סטאל הפקידה אצל הוריו ציור וכמה חפצי ערך למשמר.

"איננו מספקים מידע אישי על המרואיינים שלנו," השיב יוסט. "אבל אם תיתן לי את מספר הטלפון שלך, אוודא שפיליפ יקבל אותו. אשלח לו באימייל את הסיפור שלך ואת מספר הטלפון שלך ואבקש ממנו ליצור איתך קשר. זה המקסימום שאני יכול לעשות."

כעבור שבוע התקשרתי מלא ציפייה לברט. קיוויתי שמדובר בציור שאבי צייר. יש לי ארבעה ילדים ורק שלושה ציורים שצייר אבי. לאכזבתי גיליתי שמדובר בציור של הצייר הגרמני המפורסם, הנס פיי.

"הציור הגיע לידי ההורים שלי בזמן המלחמה," אמר ברט. "להורים שלי הייתה חנות בגדים בהילברסום. באביב 1943 הגיעה אליהם אישה בשם אנה ושאלה אם אפשר להעמיד את הציור הזה למכירה בחנות. הציור לא נמכר והוא כיום ברשותי. הוא היה של בני הזוג אנה ויצחק סטאל, הוא שייד לבני המשפחה שלהם והוא צריך לחזור אליהם. מתי נוכל להיפגש? אני רוצה לשוחח איתך ולהחזיר לך את הציור. אחת מבנותיי כבר הלכה לעולמה, אף אחד לא חי לנצח, אני בן 92 כך שמרבית ימיי כבר מאחוריי."

התרגשתי לגלות שלמעלה משישים שנה אחרי המלחמה, יש עדיין אנשים שמקשיבים לקול מצפונם. השבתי:

"אני עדיין לא יודע מתי אהיה שוב בהולנד, אבל אודיע לך בעוד כמה שבועות."

סיפרתי בהתלהבות להנקה על שיחת הטלפון.

"וואו, כמה נפלא בשבילך. למה לא קבעת איתו מייד פגישה? למה רק בעוד כמה שבועות? אתה חייב לנסוע להולנד מייד, השבוע!"

"דווקא בגלל שזה כל כך מיוחד, אני רוצה להגיע מוכן. זה מעיד על הטוב ועל הרע שבאדם. לכן אני רוצה שיהיו שם גם עיתונאי וצלם. חוץ מזה, אני צריך לבדוק עוד כמה דברים. אני לא יכול לקבל את הציור אם הוא לא באמת היה שייד לקרוב משפחה שלי שנהרג במלחמת העולם השנייה."

אחרי בדיקה הגעתי למסקנה שהציור היה שייד להוריי בסבירות גבוהה.

הנקה הזכירה לי כמה פעמים להתקשר לברט דה האן. ב12 באוקטובר 2005, חצי שעה לפני שקיעת השמש שתבשר על כניסת יום כיפור, הרגשתי שהגיע הזמן להתקשר שוב לברט. הרגשתי בשל לפגוש אותו.

שאלתי בזהירות: "האם אתה רוצה לתת לי את הציור, או שיש לו מחיר?"

"הציור הוערך לפני זמן לא רב ב-50,000 אירו והוא שלך עבור 100,000 אירו," השיב ברט.

הרגשתי את הדם נוזל לי מהמוח. אחרי כמה דקות שמעתי שוב את קולו: "אתה עדיין על הקו, מר סטאל? מתי תבוא לאסוף את הציור?"

לאט לאט חזרה אליי הכרתי. אמרתי בגמגום: "בשיחה הראשונה שלנו, סיפרת שאמא שלי נתנה אותו להוריק כדי לתלות בחנות שלהם. הציור לא עלה לך כלום ועכשיו אתה רוצה 100,000 אירו?"

"זה לא נכון, ההורים שלי קנו אותו."

"איך אתה כל כך בטוח?"

"ראיתי בזמנו את זיכרון הדברים החתום ואספתי את הציור מההורים שלך."

"האם יש לך עדיין את זיכרון הדברים?"

"לא."

"האם הציור עדיין במסגרת המקורית שלו?"

"לא. אחרי המלחמה, הוריי ביקשו הערכת מחיר על הציור כי הם תכננו למכור אותו. הם היו זקוקים לכסף. בעצת סוחר האמנות, הציור עבר ניקוי, רסטורציה ומסגור מחדש. הסוחר אמר שזה יעלה את שווי הציור."

אחרי כמה שבועות אספתי את הציור מאישזהו מקום במרכז העיר אוטרכט. הוא נראה מצוין. הצבעים הבהירים המקוריים חזרו והמסגרת החדשה העניקה לציור מראה רענן."

"כמה שילמו הוריק עבור הציור?"

"יחד עם הציור קיבלתי מהרסטורטור מעטפה עם שני פתקים בתוכה והמסגרת הישנה. אחד הפתקים היה זיכרון הדברים של מכירת הציור והשני היה מפה של גינה בפלנטין מאוידרחאחט. אני לא זוכר מה היה המחיר שהוסכם עליו בזיכרון הדברים. אני גם לא יודע מה קרה עם הפתקים האלה אחרי שנתתי אותם לאבי."

"בשיחה הראשונה שלנו אמרת שאני יכול לבוא לקחת את הציור. הציור שייך למשפחתך וצריך לחזור לרשות משפחתך, זה מה שאמרת."

"מה פתאום, הציור הוא שלי ואפילו עוד לא החלטתי אם אעביר אותו לילדיי או שאציע אותו למכירה."

"אז למה התקשרת לעיתון כדי לאתר אותי?" שאלתי.

"הציור הזה הוא מזכרת מילדותך ומהוריק שמתו. מעבר לשווי השוק שלו, יש לו ערך רגשי עבורך. אתה האדם היחיד שיהיה מוכן לשלם מחיר גבוה משווי בשוק."

"זה נראה לך נורמלי שבזמן המלחמה אנשים נשדדו מכל רכושם ונרצחו ושהיום אנשים כמוך מחפשים להרוויח מהמלחמה?"

"כן, ענה דה האן, "אלה חוקי החיים. מותו של האחד הוא תקומתו של השני. מתי תבוא כדי שנוכל לדבר?"

האנושות איכזבה אותי פעם נוספת. אני עצוב ונוזעם בו זמנית. אני לא רוצה לפגוש את המפלצת הזאת. האם אצליח בכלל לשלוט בעצמי כשאעמוד מולו? או שאתקוף ואהרוג את בן התשעים ושתיים? מגיע לו למות. אבל אם זה מה שאעשה, אז אני לא יותר טוב מדה האן. האם המחיר שאצטרך ללא ספק לשלם על מעשיי לא יהיה גבוה מדי עבורי ועבור משפחתי?

"ברור לי, אמרתי, "שהסגרת את הוריי לאחר שקיבלת את הציור כתשלום על הסתרתם. אתה אשם בכך שהורי נרצחו; שמרת את עיזבונם ועכשיו אתה להוציא עוד רווח ממעשיך הפליליים." כשהשתררה דממה מעברו האחר של הקו, המשכתי: "זבלים כמוך אני לא רוצה לפגוש וגם לא לדבר איתם."

טרקתי את הטלפון וחשבתי לעצמי: התחלה טובה להרהורי יום כיפור.

עכשיו ידעתי, בסבירות הגובלת בוודאות, מי הסגיר את הורינו.

לא מצאתי תשובה לשאלתי 'מי חפר ולקח את קופסת התכשיטים של ההורים שלנו אחרי המלחמה?'. חסרו לי כוחות הנפש לברר. חוץ מזה, מדובר בערך חומרי ובה אין לי עניין. ארבעת האנשים שידעו את התשובה כבר אינם בחיים. הם לקחו את הסוד לקברם.

הספין של JMW¹

הספין התקשורתי האחרון של עמותת JMW היה ההודעה² שהוציאו לתקשורת ב16 בנובמבר 2021, שכל מטרתה הסחת דעת מן העיקר.

המציאות היא שבשנים שלאחר המלחמה, רואי חשבון, נוטריונים, עורכי דין וכו' שדדו נתח נכבד מנכסיהם של רבים מ-1,363 יתומי המלחמה³ – וזאת בידיעת ובשיתוף הפעולה של מוסדות האפוטרופסות היהודיים. מיליארדי אירו אלה עדיין לא הושבו לבעליהם החוקיים, היינו יתומי המלחמה היהודים ההולנדים או יורשיהם.

"ב16 ביולי 2021 פתחו פיליפ סטאל ועמותת JMW (היורשת המשפטית ויורשת הנכסים של מוסדות האפוטרופסות היהודיים) בהליך גישור. למרבה הצער הגישור הסתיים ב15 בנובמבר 2021 ללא תוצאות."

ב16 בנובמבר 2021 פרסמה JMW הודעה לתקשורת שלשונה לשון עלון פוליטי. להלן שתי ההבטחות חסרות השחר של JMW, שעד היום לא בוצעו:

1. "ועדת הביקורת של JMW החליטה להזמין חקירה עצמאית ובלתי תלויה שמטרתה לבדוק את חלקה של JMW בטיפול ביתומי מלחמה יהודים לאחר המלחמה ואת יחסה אליהם..."

JMW חוזרים כאן על טקסט שלהם מ2008! שבועיים לאחר ההכרזה על פרסומו הקרוב של ספרו של פיליפ סטאל *Roestvrijstaal* (בנובמבר 2008), פרסמה JMW, באמצעות הודעה לעיתונות, את ממצאי שני החוקרים שמונו וממונו על ידה, מר יוהאן יור ומר פריץ הוק. מר ארנולד הירטייה, פרופסור אמריטוס להיסטוריה של הכלכלה, נאות לבחון את המחקר עב הכרס של החוקרים הוק ויור. כך, בין היתר, כתב בדוח שלו⁴:

"נדהמתי לקרוא את הדוחות של הוק ויור על היתומים היהודים ואת מסקנות הוועדה המפקחת. המסקנות מצביעות על ניהול תקין, אולם כאשר קוראים את הטקסט בעיון רואים שטענה זו אינה מבוססת."

מה שפיליפ חשש ממנו, חזה לפני שנים וכתב עליו בספרו *Mijn erfenis* (2016) - התממש. האמת נקברה חגיגית, או לפחות עד למועד מאוחר יותר כאשר כבר לא יהיה טעם להכחיש.

הדבר האחרון שאנחנו רוצים היום, אחרי למעלה מעשרים שנות מאבק, הוא שההיסטוריה תחזור על עצמה.

¹ ארגון שירותי הרווחה היהודיים בהולנד - JMW

² Communiqué, Joods Maatschappelijk Werk, 16 november 2021, Archief Staal.

³ Ph. Staal, Roestvrijstaal (2008) p. 36.

⁴ Rapportage A. Heertje, VBV info, 17 november 2008, Archief Staal.

2. "בשם JMW, ועדת הביקורת מתנצלת בפני המעורבים על גישתה המשפטית... בשל שיקול דעת מוטעה נקטה JMW בעמדה משפטית מנוכרת, דוגמת שימושה בטענת ההתיישנות, בהתנהלותה מול מר סטאל..."

מסבר את האוזן? אולי, אבל למרבה הצער JMW הוציאה את הדברים מהקשרם וציירה תמונה שגויה. גם כאן השתמשה JMW בספין, כפי שעשתה פעמים רבות בעבר כדי לגנוז את האמת.

התביעה ש-JMW מתייחסת אליה כלל אינה קשורה לשוד נכסי היתומים החוסים על ידי מוסדות האפוטרופסות היהודיים לאחר המלחמה. תביעה זו (מאמצע 2004), שהוגשה על ידי פיליפ סטאל, בשמו ובשם כל יתומי המלחמה כדי למנוע מ-JMW לקבל לידיה את מיליוני האירו של מוסדות האפוטרופסות באמצעות מיזוג עמם, הייתה בעלת אופי משפטי-פיננסי ותו לא. במקרה זה היה על JMW לבחור בין פשיטת רגל לאות קלון. בחירתה של JMW לעשות שימוש בטענת ההתיישנות⁵ מעידה כי העמותה מבכרת את החומר על הרוח, את הכסף על המוסר⁶.

לכל החוסים לשעבר של מוסדות האפוטרופסות היהודיים מגיעה התנצלות. המוסדות ניצלו לרעה את הגישה שהייתה להם לנכסי יתומי המלחמה היהודים. אבל תחת תיקון העוול, חומרית ומוסרית... הם הפכו בדבר, הפכו והפכו, טחנו עד אבק, אבל עד מהרה התחוור שכוונתם הייתה כוונת סרק!

לפני כעשר שנים נתקלתי בשיר הבא. שם המחבר אינו ידוע לצערי.

כך הם עמדו, אבודים בתכלית

ללא קורת גג, ללא מקום לחנות

כי כבר הפציעה השחרית

ועזבו הגרמנים, הנבלות

מוכי בדידות, זיכרון ועדות

בלי אמא או אבא לנחמה

קשה מנשוא הבדידות

לא ארכה זמן רב ההמתנה

הנה הם באים, האבות הטריים

אפוטרופוסים רבים עומדים בתור

שמא גם הם בין הבוגדים?

כן, כך היה גם שלי, בוגד ולא גיבור

לא לדאוג, זה בטיפול

הרי נעשה הכל למען הילד

נסה לחייך, הסתיים המבול

אתה כבול אליי ילד, עד שיעלה בך גלד

⁵ Rechtbank Amsterdam, Verweerschrift tegen verzoek (2004) ex artikel 2:316 BW, p. 23.

⁶ Ph. Staal, Mijn erfenis (2016), hoofdstuk 49.

אל חשש, בצילנו תחסה
את הכאב השתדל להסוות
בתקווה שלא תדע או תראה
את העושק והגנבות

והנה, חזרנו לנקודת ההתחלה.

העדויות קיימות וזמינות מאז 2004 בספריו של פיליפ סטאל, המבוססים על הארכיון הדיגיטלי⁷ שלו. אולם עלות נקיטת הליכים משפטיים מקדמיים היא גבוהה ובין כה וכה ערוץ פעולה זה כבר אינו ריאלי עבור יתומי המלחמה היהודים, כיוון שJMW עשו ב2004 שימוש בטענת ההתיישנות⁸. מלבד זאת, בשל המיזוג של JMW עם מוסדות האפוטרופסות היהודיים ומכירת נכסיהם לפני מספר שנים, הדלדל ההון המצוי בידם כיום. ו... מבאר ריקה אי אפשר לשאוב מים!

ועוד לא הזכרתי את הנדל"ן של מוסדות האפוטרופסות היהודיים. כמעט לכולם היו מבנים בבעלותם, מבנים ששוויים היה מגיע היום למיליארדי אירו. או שמא 'נעלמו' נכסים אלה מיד לאחר מלחמת העולם השנייה?

---

⁷ הארכיון הדיגיטלי

⁸ JMW עשו ב2004 שימוש בטענת ההתיישנות